

КУЛЬЧІЙ ІННА ОЛЕКСІЇВНА

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри державного управління і права
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

**ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ
ІНФОРМАЦІЇ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ:
ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Право на доступ до інформації в Україні гарантоване статтею 34 Конституції України, а саме: право кожного на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір. З прийняттям закону України «Про доступ до публічної інформації» (13 січня 2011 р.), органи державної влади зобов'язані оприлюднювати інформацію про свою діяльність. У вказаному законі закріплено важливий міжнародний принцип доступу до публічної інформації, згідно з яким будь-яка інформація, що знаходиться в органі виконавчої влади, органі місцевого самоврядування, має бути відкрита і доступна, за винятком переліку відомостей, доступ до яких обмежується законом. Відповідно семирічна практика застосування норм вказаного закону дозволяє проаналізувати проблеми, які виникають в процесі оприлюднення та надання публічної інформації в Україні.

Публічна інформація завжди об'єктивована, тобто «відображена та задокументована»; власне публічна інформація знаходиться в органах публічної влади, інших розпорядників публічної інформації. Втім в практичній управлінській діяльності досить часто виникають запитання щодо даних, які відносяться до інформації з обмеженим доступом. Наприклад, чи відноситься до вказаних умов адреса проживання особи? Закони в сфері інформаційних відносин однозначної відповіді на це запитання не дають.

Зокрема, у статті 6 ч. 5 Закону України «Про доступ до публічної інформації» прямо вказано, що не може бути обмежено доступ до інформації про

розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно. При дотриманні вимог, передбачених частиною другою цієї статті, зазначене положення не поширюється на випадки, коли оприлюднення або надання такої інформації може завдати шкоди інтересам національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину. Тобто норми закону України «Про доступ до публічної інформації» не відносять адресу проживання до відомостей доступ до яких не може бути обмежено [1].

В той же час стаття 5. Закону України «Про захист персональних даних» абзац 2 ч.3. вказує, що не належить до інформації з обмеженим доступом інформація про отримання у будь-якій формі фізичною особою бюджетних коштів, державного чи комунального майна [2].

Норми закону України «Про інформацію», зокрема ст. 11 визначає, що інформація про фізичну особу (персональні дані) – це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Не допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини. До конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження [3].

Таким чином, аналіз вказаного прикладу дозволяє стверджувати про можливість суб'єкта владних повноважень діяти різним способом. Зокрема, якщо фізична особа надала згоду на обробку персональних даних – інформація про адресу проживання може розміщуватися на сайті або надаватися будь-яким іншим способом, адже це інформація, що ідентифікована або може бути ідентифікована. Якщо відбувається, наприклад, передача з комунального в приватне майно житла орган влади зобов'язаний оприлюднювати інформацію

про адресу проживання. Адже адреса в даному випадку більше ідентифікує майно, а не особу. І навпаки, якщо відсутня згода суб'єкта на обробку персональних даних орган влади може обґрунтовано вказати, що інформація про адресу проживання - конфіденційна інформація (адже не допускається обробка даних про фізичну особу, які є конфіденційною інформацією, без її згоди). А також орган влади може не оприлюднювати інформацію, зважаючи на норми закону «Про доступ до публічної інформації», де відсутня норма про адресу проживання.

Отже, суб'єкт владних повноважень має звертатися за роз'ясненням до Уповноваженого з прав людини, в профільні комітети ВРУ, інші інстанції для того, щоб убезпечити себе від відповідальності за оприлюднення або неоприлюднення інформації, адже норми законів дозволяють лавіювати та приймати управлінські рішення самостійно.

Відтак важливим акцентом удосконалення правового регулювання доступу до публічної інформації є продовження інформаційної та правороз'яснювальної роботи у цій сфері. Аналіз судової практики дозволяє зробити висновок, що порушення норм закону України «Про доступ до публічної інформації» простежується при обмеженні доступу до певного виду публічної інформації, при цьому обов'язково проводиться тестування її на відповідність сукупності трьох вимог, визначених частиною 2 статті 6 цього закону. Так як доступ до інформації обмежується лише за умови наявності всіх трьох вимог, при відсутності хоча б однієї з них інформація є відкритою [1].

На жаль, і сьогодні існує нерозв'язана проблема забезпечення пасивного доступу до інформації, зокрема несвоєчасне або неповне оприлюднення на офіційних веб-сайтах органів державної влади та місцевого самоврядування інформації щодо прийнятих рішень, ухвалених нормативно-правових актів, оприлюднення системи обліку документів тощо, яке є швидше винятком, ніж повсякденною нормою. Крім того, інформація яка оприлюднюється на веб-сайтах, іноді викладається не повністю, або її надзвичайно важко знайти, особливо пересічному громадянину, який не орієнтується в функціях та

повноваженнях конкретного органу. В законі України «Про доступ до публічної інформації» зазначено, що за неповне та несвоєчасне надання інформації відповідальність несе структурний підрозділ або відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації розпорядників інформації [1]. Хоча, на нашу думку, у законі доцільно передбачити спільну відповідальність керівника організації – розпорядника інформації та відповідальної особи. Також аналіз практики свідчить, що відповідь на запит не завжди містить повний обсяг запитуваної інформації, інколи органи влади обмежуються формальною відпискою або відсилають для ознайомлення з інформацією до офіційного веб-сайту, що є неправомірною відмовою в наданні інформації.

Відсутність інформації про дії влади перетворює на видимість основний конституційний принцип, що «носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ» (ст. 5 Конституції України) та створює загрозу узурпації державної влади або зловживання нею. Доступність інформації про діяльність органів влади та місцевого самоврядування є одним із головних засобів, що дозволяє здійснювати громадський контроль за діями влади. Таким чином, пріоритетним напрямом реформування системи публічного управління є подальша систематизація та удосконалення норм законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію», «Про захист персональних даних» та інших.

Список використаних джерел:

1. Про доступ до публічної інформації: закон України від 13.01.2011 № 2939-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-1>
2. Про захист персональних даних: закон України від 01.06.2010 № 2297- [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/2297-17>
3. Про інформацію: закон України від 02.10.1992 № 2657-XII [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>